

24 ta' Frar, 1988

Imhalef: -

Onor. Carmelo Scicluna LL.D.

Paul u John Cilia

versus

Edward Bartoli *noe*

Polza ta' Assikurazzjoni – “Action” jew “Suit” – Ittra Uffiċjali

Sabiex jista' jingħad li hemm “action jew suit”.

Għal skop ta' Polza ta' Assikurazzjoni jeħtieġ li l-proċeduri jkunu ġew istitwiti f'Qorti, b'mod li l-Qorti tkun giet adita biex tiddeċidi vertenza bejn almenu żewġ partijiet. Huwa veru li l-att promotorju tal-gudizzju jista' jvarja minn pajjiż għal ieħor, u jista' jvarja anki taħt il-liġi proċedurali ta' l-istess pajjiż, però jinħtieġ li jkun att tali li bih il-Qorti tkun giet involuta li tagħti deċiżjoni.

L-ittra uffiċjali waħedha għalhekk ma tammontax għal “action” u lanqas għal “suit”.

Il-Qorti: –

Rat iċ-ċitazzjoni li permezz tagħha l-atturi, wara li ppremettew illi fl-1 ta' Diċembru 1983 huma sofrew danni fil-makkinarju li kienu qed jużaw fil-barriera “Is-sejba”, limiti ta' l-Imqabba wara li dan intradam peress li ċediet it-triq fuq il-barriera; illi dan il-makkinarju kien assikurat mad-ditta estera *Legal and General Assurance Society Limited* rappresentata hawn Malta mill-konvenut *nomine*; u peress illi l-konvenut *nomine* qed jirrifjuta li jaċċetta responsabbiltà taħt il-polza msemmija bla ebda raġuni valida, u konsegwentement qed jirrifjuta li jhallas id-danni sofferti mill-atturi; talbu illi, għal dawn ir-raġunijiet, il-Qorti (1) tiddikjara l-konvenut *nomine* responsabbli taħt il-polza numru F51423/LG 00061 li jagħmel tajjeb għad-danni sofferti mill-atturi; (2) tillikwida l-istess danni sofferti mill-atturi, f'każ ta' bżonn permezz ta' periti nominandi; u (3) tikkundanna lill-istess konvenut *nomine* jhallas lill-istanti s-somma hekk likwidata – bl-ispejjeż, kompriżi dawk ta' l-ittra bonarja tat-30 ta' Diċembru 1983 u ta' l-ittra uffiċjali tas-27 ta'

Novembru 1984 kontra l-konvenut *nomine*;

Rat in-nota ta' l-eċċezzjonijiet tal-konvenut *nomine*, li permezz tagħha eċċepixxa:

1) Preliminarjament, illi billi għaddew iżjed minn tliet xhur minn meta l-*claim* magħmula mill-atturi giet riġettata sa meta saret iċ-ċitazzjoni, f'kull każ kwalunkwe azzjoni li seta' kollhom l-atturi kontra l-eċċipjent tinsab perenta, u dawna tilfu kull benefiċċju li qatt seta' kellhom taht il-Polza ta' Assikurazzjoni skond il-kondizzjoni numru 13 ta' l-istess polza;

Omissis;

Rat id-dokumenti esibiti, kif ukoll l-atti l-oħrajn kollha tal-proċess, u

Ikkunsidrat:

Dwar l-ewwel żewġ eċċezzjonijiet li huma ta' natura preliminari:

Illi kif jista' jiġi elevat mill-atti proċesswali m'hemmx kuntrast bejn il-partijiet dwar dawn il-fatti:

Fi żmien rilevanti għall-incident li ta lok għal din il-kawża l-atturi kienu assigurati mal-konvenut, fil-kwalità tiegħu hawn fuq imsemmija, permezz ta' Polza ta' Assigurazzjoni numru F51423 (Dok. A esibit mill-atturi maċ-ċitazzjoni), għal danni li setgħu jsofru fil-makkinarju li kienu jużaw għax-xogħol tagħhom fil-barrieri, liema makkinarju huwa deskritt fl-istess Polza (ara paġna 7 tal-proċess);

Omissis;

Il-Polza msemmija giet iffirmata fid-29 ta' Awissu, 1979, u l-perijodu inizjali ta' l-assigurazzjoni, kif jidher fuq il-Polza (fol. 7) kien mit-18 ta' Awissu 1979 sat-18 ta' Awissu 1980. Ovvjament il-kuntratt ta' l-assigurazzjoni baqa' jiġi mġedded, għaliex il-partijiet jaqblu li fil-gurnata li fiha ġara l-incident, meta xi makkinarju ta' l-atturi safa danegġjat, l-atturi kienu għadhom assigurati mal-konvenut *nomine*;

Intant, fl-1 ta' Diċembru 1983, fil-ghodu, it-triq li tmiss mal-barriera ta' l-atturi magħruf bhala "Is-sejba", limiti ta' l-Imqabba, ċediet, b'rizultat li xi ġebel waqa' fil-barriera u radam il-makkinarju li kien hemm fiha. F'dan l-istadju m'huwiex neċessarju li jiġi kkonstatat liema kien dan il-makkinarju u f'hix kien jikkonsisti; però m'hemmx preġudizzju għall-fini ta' l-ewwel żewġ eċċezjonijiet preliminari tal-konvenut li wiehed jimxi fuq il-presuppost (b'kuntrast għall-prova) li l-makkinarju danegġjat kien dak assigurat mal-konvenut bil-polza fuq imsemmija;

Fit-12 ta' Jannar 1984 l-atturi għamlu "*claim*" mal-konvenut biex jiġu kkompensati għad-danni li kienu garrbu (Dok. AA a fol. 14). Fl-20 ta' Frar 1984, il-konvenut kiteb lura lill-atturi dwar dan il-"*claim*", u qalilhom li l-Kumpanija Assiguratriċi ma kinitx qed taċċetta responsabbiltà għall-ħsara li garrbu, billi "*the proximate cause of this occurrence was not a risk covered by this Policy. All liability under the policy is hereby therefore being disclaimed*";

Fis-27 ta' Novembru 1984, l-atturi għamlu ittra ufficjali kontra l-konvenut *nomine*, li rrispondihom b'ittra ufficjali oħra fil-11 ta' Diċembru 1984, u rega' rrispinga l-pretensjonijiet ta'

l-atturi, billi huwa (in rappreżentanza tal-Kumpanija Assiguratriċi) ma kienx “tenut taht il-Polza.....li jagħmel tajjeb għad-danni minnkom pretiżi”;

L-atturi mbaġħad intavolaw iċ-ċitazzjoni odjerna kontra l-konvenut in rappreżentanza tal-Kumpanija Assiguratriċi fis-17 ta' Settembru 1985;

Issa l-ewwel eċċezzjoni ta' natura preliminari ssollevata mill-konvenut *nomine* hija fis-sens li fi kwalunkwe każ l-azzjoni li seta' kellhom l-atturi kontra tiegħu tinsab perenta, billi ma pproċedewx għudizzjarjament b'ċitazzjoni fi żmien tliet xhur minn meta l-“claim” tagħhom giet irrifjutata minnu; u dana kif ikkontemplat fil-Kundizzjoni numru 13 tal-Polza ta' l-Assigurazzjoni. Din il-Kundizzjoni tgħid hekk:

“If the claim be in any respect fraudulent, or if any false declaration be made or used in support thereof, or if any fraudulent means or devices are used by the insured or any one acting on his behalf to obtain any benefit under this Policy; or, if the loss or damage be occasioned by the wilful act, or with the connivance of the insured; or, if the claim be made and rejected and an action or suit be not commenced within three months after such rejection, or (in case of an arbitration taking place in pursuance of the 18th condition of this Policy) within three months after the arbitrator or arbitrators or umpire shall have made their award, all benefit under this Policy shall be forfeited”;

Illi jiġi rrilevat u l-Kundizzjoni msemmija tipprovdi għal diversi kontingenzi, però dik invokata mill-konvenut u li tista' tkun applikabbli għall-każ in eżami hija sottolineata mill-Qorti,

sabiex jista' jinghad li hemm "action" jew "suit", jinhtieg li l-proċeduri jkunu ġew istitwiti f'Qorti, b'mod li l-Qorti tkun giet aditat biex tiddeċidi vertenza bejn almenu żewġ partijiet. Huwa veru li l-att promotorju tal-ġudizzju jista' jvarja minn pajjiż għal ieħor, u jista' jvarja anki taht il-liġi proċedurali ta' l-istess pajjiż (eż. libell jew citazzjoni fis-sistema legali tagħna). Però jinhtieg li jkun att tali li bih il-Qorti tkun giet involuta li taghti deċiżjoni (wara li naturalment jingiebu l-provi opportuni);

L-ittra uffiċjali waħedha għalhekk ma tammontax għal "action" u lanqas għal "suit", anki għall-fini tal-Kundizzjoni Numru 13 tal-Polza ta' Assikurazzjoni li l-atturi kellhom mal-konvenut *nomine*, hawn fuq imsemmija (Antoine Vassallo *noe vs Gerald Bartoli et noe*, 11-11-1983 u "John Mary Sultana *vs Henry England noe*" 9-1-1979, it-tnejn deċiżi mill-Qorti tal-Kummerċ);

Illi fil-każ in eżami l-inċident li fih il-makkinarju ta' l-atturi safa dannegġjat ġara fl-1 ta' Diċembru 1983 u l-atturi għamlu l-"claim" tagħhom għall-kumpens minghand is-soċjetà assiguratrici rappreżentata fil-kawża mill-konvenut fit-12 ta' Jannar 1984. Fl-20 ta' Frar 1984 il-konvenut informa lill-atturi permezz ta' ittra (*ex admissis* riċevuta mill-atturi) li l-kumpanija assiguratrici kienet qed turrifjuta l-"claim" tagħhom; u l-istess rifjut ġie mtenni mill-konvenut permezz ta' l-ittra uffiċjali tiegħu lill-atturi datata 11 ta' Diċembru 1984 (li kif il-Qorti kkonstatat ġie nnotifikata lill-atturi fit-18 ta' Diċembru 1984), li saret b'risposta għall-ittra uffiċjali ta' l-atturi lill-konvenut biex jersaq għal-likwidazzjoni tad-danni minnhom sofferti (ppreżentata fis-27 ta' Novembru 1984, u nnotifikata lill-konvenut fit-30 ta' l-istess xahar). Sussegwentement l-atturi għamlu ċ-citazzjoni tagħhom kontra l-konvenut fis-17 ta' Settembru 1985. Inoltre f'dan il-

każ l-atturi kellhom fil-pussess tagħhom il-Polza ta' l-Assigurazzjoni kontenenti l-kundizzjonijiet rilevanti tal-kuntratt ta' assigurazzjoni bejn il-kontendenti (inkluż ovvjament il-Kundizzjonijiet 13 u 19 invokati mill-konvenut *nomine* in sostenn ta' l-eċċezzjonijiet preliminari tiegħu); u l-ittri tal-konvenut *nomine* kienu kategoriċi biżżejjed biex jindikaw daparti tiegħu xi rifjut komplet tal-“*claim*” ta' l-atturi kontra l-kumpanija assiguratrici minnu rappresentata. Jiġi rrilevat ukoll li ma kien hemm l-ebda arbitraġġ fuq il-kwistjoni bejn il-kontendenti;

Illi t-terminu fatali ta' tliet xhur għall-promozzjoni tal-kawża fi zmien tliet xhur mir-rifjut tal-“*claim*”, kif prevvist fil-kundizzjoni numru 13 tal-Polza ta' Assigurazzjoni hawn fuq imsemmija, altru li għadda, u f'dak il-perijodu utli l-atturi baqgħu inadempjenti u għamlu l-kawża tagħhom wara li għaddew dawk it-tliet xhur zmien utli. Għalhekk l-ewwel eċċezzjoni preliminari tal-konvenuti hija sostenibbli, u l-Qorti m'għandhiex għalfejn toqgħod tezamina u tiddeċidi t-tieni eċċezzjoni mill-provi kienet tkun waħda ġġustifikata a bażi tal-fatti kif hawn fuq narrati;

Illi però l-Qorti thoss li għandu jkun hemm temperament fil-kamp ta' l-ispejjeż għal dawn ir-raġunijiet: in-natura relattivament ġdida tal-kawża, li l-kundizzjonijiet tal-Polza huma l-hekk imsejha “*small type*”, u fuq kollox il-konvenut imissu ġibed l-attenzjoni ta' l-atturi għall-fatt li l-azzjoni tagħhom kienet perenta meta rrispondihom bl-ittra ufficjali tiegħu tal-11 ta' Diċembru 1984;

Għal dawn il-motivi:

Tiddeċidi billi tilqa' l-ewwel eċċezzjoni preliminari tal-

konvenut *nomine*, u konsegwentement tillibera lill-konvenut *nomine* mill-osservanza tal-gudizzju. L-ispejjeż jibqgħu bla taxxa bejn il-partijiet.
